

ГІЛЬОРМЕ

Тетяна Вікторівна
gillyorme@i.ua

УДК 657.6

МИХАЛОЧКИНА

Марина Олександрівна
maryresh168@gmail.com**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ABC-XYZ АНАЛІЗУ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА****FEATURES OF THE ABC-XYZ ANALYSIS USING AS AN EFFICIENT MANAGING INSTRUMENT OF ACCOUNTS PAYABLE OF INDUSTRIAL ENTERPRISE**

к.е.н., доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

студент, Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

Доведено, що за період 2012-2016 рр. в Україні відбулося посилення кризи неплатежів промислових підприємств. Метою статті є дослідження методичних та організаційних аспектів аналізу кредиторської заборгованості промислового підприємства. Побудована матриця інструментів управління кредиторської заборгованістю, що створює інформаційне підґрунтя для управління кожної групою кредиторів та значно спрощує роботу з великим масивом даних і дозволяє зменшити витрати на управління розрахунків контрагентів.

* * *

Доказано, что за период 2012-2016 гг. в Украине произошло усиление кризиса неплатежей промышленных предприятий. Целью статьи является исследование методических и организационных аспектов анализа кредиторской задолженности промышленного предприятия. Построена матрица инструментов управления кредиторской задолженностью, которая создает информационную основу для управления каждой группой кредиторов и значительно упрощает работу с большим массивом данных, позволяет сократить расходы на управление расчетов контрагентов.

* * *

It has been proven that in the course of 2012-2016 Ukraine suffered an exacerbation of non-payments crisis among manufacturing enterprises. Effective management of settlements with creditors is impossible without conducting an analysis with regard to the condition and status of accounts payable. The objective of the article is the study of methodological and organizational aspects of analysis of accounts payable of the industrial enterprise. The paper scrutinizes the peculiarities of implementation of diverse methods of analyzing the suppliers: ABC analysis, XYZ analysis, FSN / FNS / FMR analysis, VED / VEN analysis, QRS analysis, SDE analysis, HML analysis, RFM analysis. The work contains data on conducted ABC-XYZ analysis of accounts payable of the industrial enterprise. The Lorenz curve is constructed to establish a supplier ranking for the industrial enterprise. The provided matrix of management tools for accounts payable creates informational foundation for managing every group of creditors which significantly facilitates work with large bulk of data and allows reducing costs for management of settlements with creditors. Utilizing the suggested methodological approach allows performing optimal formation of stock assortment, as well as providing balanced production flow and increasing the profitability of the industrial enterprise. Implementation of the analyzed suggestions with regard to supplier ranking will allow to create a baseline for improving the mechanism of management of settlements with creditors, to enable business entities to qualitatively improve their provisions for steady and progressive development in crisis conditions, to ensure prompt and efficient reaction to changes in its market environment and to determine actions aimed at enhancing the efficiency of enterprise activities.

Ключові слова: кредиторська заборгованість, постачальник, ранжування, матриця

Ключевые слова: кредиторская задолженность, поставщик, ранжирование, матрица

Keywords: accounts payable, supplier, ranking, matrix

ВСТУП

За результатами авторського дослідження аналізу стану кредиторської заборгованості на підприємствах України можна зробити висновки щодо посилення загальної кризи неплатежів [6, с. 221]. Так, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги має найбільш питому вагу в обсязі кредиторської заборгованості за період 2012-14 рр. мала тенденцію збільшення з кожним роком в середньому на 28443 млн. грн., однак, починаючи з 2014 року і до тепер зростає різними темпами кожен рік в середньому на 10000 млн. грн. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги стає все більш проблемним питанням для промислових підприємств України і призводить до зменшення фінансової стійкості підприєм-

ства, втрати платоспроможності. Ефективне управління розрахунків з контрагентами неможливе без проведення аналізу стану кредиторської заборгованості. Ефективним інструментом мікроаналізу є методика ABC-аналізу, яка налічує майже сторічну історію. Проте, сьогодні інтерес до застосування даної методики прослідковується у працях вітчизняних дослідників таких як О.В. Крещенко [2], О.А. Круглової [3], Л.І. Лачкової [5], Г. Роганової [8], О.О. Нестеренко [7], Т.Я. Лагоцького [4] та інших вчених.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження методичних та організаційних аспектів аналізу кредиторської заборгованості промислового підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі аналізу постачальників використано ABC/XYZ-аналіз. Побудована матриця інструментів управління кредиторської заборгованістю на основі матричного моделювання.

РЕЗУЛЬТАТИ

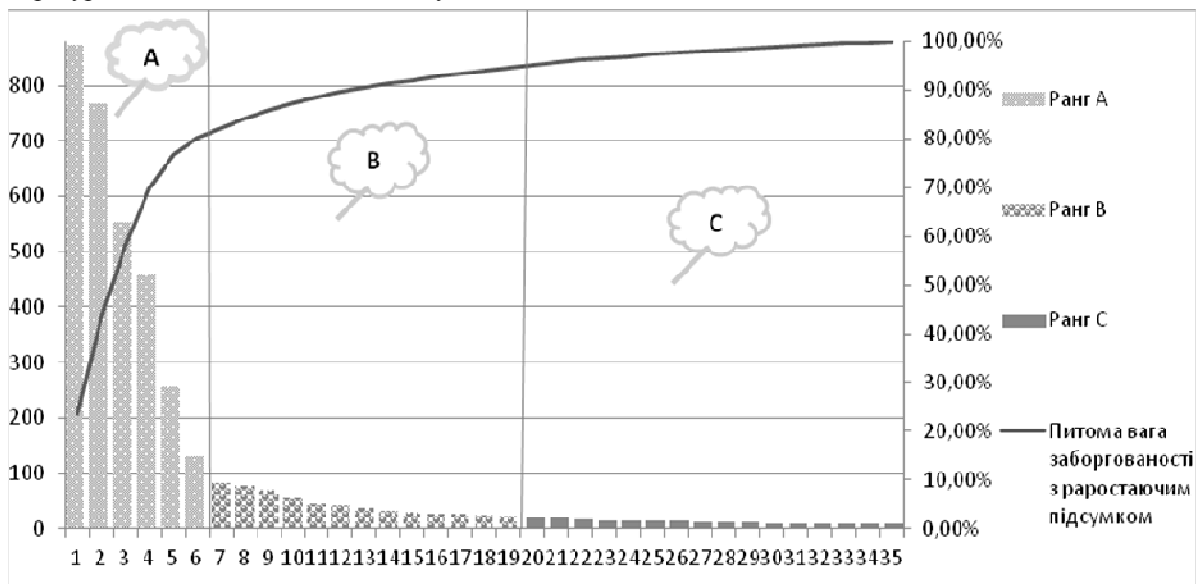
ABC-аналіз заснований на принципі Парето, що стверджує: за 80 % наслідків відповідає 20 % причин. Проте, як свідчить практичний досвід, співвідношення 80/20 може бути використовуваним лише в якості базової установки, оскільки відношення для конкретного процесу на конкретному підприємстві можуть бути доволі різними. До того ж, в економічній літературі відсутні чітко визначені границі груп. Різними науковцями при проведенні ABC-аналізу виділяються власні межі груп для розподілу постачальників за групами А, В та С. Безумовно, процес управління розрахунків з контрагентами є досить складним. Якість результатів аналізу кредиторської заборгованості залежить від значної кількості зовнішніх та внутрішніх факторів, і, відповідно, обмежуватися лише одним, навіть досить точним та обґрунтованим методом, неможливо. У реально функціонуючих системах такі властивості як: повнота, якість, функціональність можуть бути описаними не одним з параметрів, а певною їх комбінованою сукупністю. У сучасній економічній літературі порівняно із загальновідомим та поширеним ABC-аналізом існують також інші методи аналізу розрахунків з контрагентами: XYZ-аналіз (здійснює оцінку стабільності постачання товарів, робіт, послуг), FSN / FNS / FMR-аналіз, VED / VEN-аналіз (дозволяє виявити життєвоважливі, необхідні та другорядні постачальники), QRS-аналіз (які інвестиційні ресурси вкладаються замовником у того чи ін-

шого постачальника і підтримка обсягу продажів продукції), SDE-аналіз (дозволяє розподіляти продукцію від постачальників на дефіцитні для придбання, мало- і важкодоступні, легкодоступні), HML-аналіз (заснований на ціні товару за одиницю), RFM-аналіз (аналіз товарного асортименту за частотою звернень). З метою поглиблення результатів ABC-аналізу в економічній літературі його досить часто інтегрують з XYZ-аналізом, FMR-аналізом та іншими видами аналізу розрахунків з контрагентами. У контексті цього, для підвищення якості аналізу, в нашому дослідженні стану кредиторської заборгованості на ПАТ «ПРОГРЕС» застосуємо комбінацію ABC/XYZ-аналізу.

Нами було обрано 35 постачальників ПАТ «ПРОГРЕС». Результати ABC-аналізу за принципом Парето відображені на рис. 1. До групи «А» увійшло 6 постачальників, щодо яких підприємство має найбільший обсяг зобов'язань. До групи «В» – 13 постачальників, що потребує постійного контролю. У групу «С» увійшло найбільша кількість постачальників – 16.

З метою отримання всеохоплюючої інформації щодо постачальників проаналізуємо стабільність надходження запасів на основі XYZ – аналізу на основі аналізу частоти постачання запасів чотири квартали 2017 р.. До групи «Х» увійшло 12 постачальників – це постачальники-лідери. Наступна група «У» – це постачальники, у яких підприємство здійснює нерегулярні закупівлі. За результатами аналізу із 35 проаналізованих постачальників до них відноситься 13.

Графічна інтерпретація результатів інтегрованого ABC-XYZ аналізу постачальників ПАТ «ПРОГРЕС» подано на рис. 2.

Умовні позначення: 1 – ТОВ «Гама-текс»; 2 – ТОВ «Віста Бренд компанії»; 3 – ТОВ «Лісопромисловий комплекс Дані»; 4 – ТОВ «Технотекстиль»; 5 – ТОВ «Гута-скло»; 6 – ТОВ «Львів-текстиль»; 7 – ТОВ «Плитторг»; 8 – ТОВ «Укртекстиль»; 9 – ТОВ «Альдарт»; 10 – ПП «ТрансДніпро»; 11 – ПАТ «Фанплит»; 12 – ПП «Дніпробудтех»; 13 – ПП «АктивТоргКріп»; 14 – ТОВ «Промзіпактив»; 15 – ТОВ «Стальсервіс»; 16 – ТОВ «Асат»; 17 – ТОВ «Креп Тех»; 18 – ПАТ «Текстерно»; 19 – ТОВ «Альянс»; 20 – ПП «Континент»; 21 – ПП «Віларт»; 22 – ТОВ «Профігруп Україна»; 23 – МП «Струмок»; 24 – ТОВ «Синтех»; 25 – ТОВ «Уніплит»; 26 – ТОВ «Медтекс»; 27 – ТОВ «Свісс Крона»; 28 – ТОВ «Свиспан-Лімітед»; 29 – ТОВ «Вега»; 30 – ПП «СІО»; 31 – ТОВ «Джівей»; 32 – ТОВ «Інтерфром-Захід»; 33 – ТОВ «KLAWOOD»; 34 – ПАТ «Костопільський завод скловиробів»; 35 – ТОВ «АРТ-ПРОМ».

Рис. 1. Крива Лоренца ранжування постачальників ПАТ «ПРОГРЕС» (авторські розрахунки)

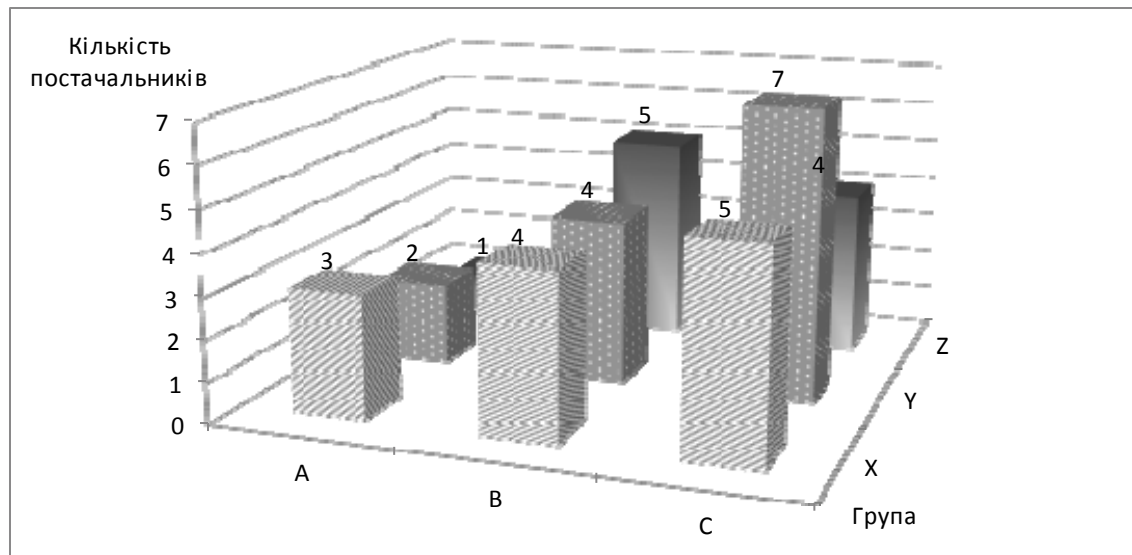

Рис. 2. Результати об'єднаного ABC – XYZ аналізу кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на ПАТ «ПРОГРЕС» [авторські розрахунки]

За результатами інтегрованого ABC – XYZ аналізу постачальників ПАТ «ПРОГРЕС» можна зробити такі висновки. Із аналізованої кількості постачальників 17 % забезпечують 80 % заборгованості підприємства, інші 37 % постачальників становлять 15% заборгованості за запаси. Частина постачальників, що залишилась, тобто 46 %, зумовлює лише 5 % креди-

торської заборгованості.

Завершальним етапом ABC-XYZ аналізу є побудова матриці, яка дозволяє прийняти відповідні управлінські рішення щодо мінімізації кредиторської заборгованості в залежності від кожної категорії постачальників. Узагальнені результати аналізу подані у табл. 1.

Таблиця 1

Матриця інструментів управління кредиторської заборгованістю ПАТ «ПРОГРЕС» на засадах ABC-XYZ аналізу [побудовано автором]

Частка кредиторської заборгованості	Х			Y			Z		
	A	Постійне оновлення бази, максимальний контроль при транспортуванні замовлень, аналіз витрат на замовлення, ретельна підготовка до оформлення замовлень (ТОВ «Гама-текс», ТОВ «Гута-скло», ТОВ «Львів-текстиль»).	Забезпечення постійної наявності запасів на складах без створення страхового запасу, розрахунок оптимального розміру постачання (ТОВ «Віста Бренд компанії»; ТОВ «Технотекстиль»).	Зменшення страхового запасу (ТОВ «Лісопромисловий комплекс Данії»).					
	B	Періодичний контроль за станом розрахунків (ТОВ «Плитторг»; ПП «ТранДніпро»; ТОВ «Промзіпактив»; ПАТ «Текстерно»)	Періодичний контроль за станом боргів (ТОВ «Альдарт»; ПП «АктивТоргКріп»; ТОВ «Стальсервис»; ТОВ «Креп Тех»)	Застосування системи з постійною сумою (ТОВ «Укртекстиль»; ПАТ «Фанплит»; ПП «Дніпробудтех»; ТОВ «Асат»; ТОВ «Альянс»)					
	C	Оформлення замовлень із постійною сумою та обсягом (ТОВ «Уніплит»; ТОВ «Свиспан-Лімітед»; ПП «СІО»; ТОВ «KLAWOOD»; ПАТ «Костопільський; завод скловиробів»).	Використання індивідуальних замовлень (ПП «Віларт»; ТОВ «АРТ-ПРОМ»; ТОВ «Профігруп Україна»; ТОВ «Медтекс»; ТОВ «Свісс Крона»; ТОВ «Вега»; ТОВ «Інтерфом-Захід»)	Елімінація (ПП «Континент»; МП «Струмок»; ТОВ «Синтех»; ТОВ «Джівей»)					
	Стабільність поставок								

Отже, для груп «АХ» та «ВХ» необхідний контроль за об'ємом поставок та регулярністю взаємовідносин, оскільки затримка розрахунків може привести до призупинення постачань.

Щоб забезпечити наявність запасів, отриманих від постачальників групи «АУ» та «ВУ», необхідно збільшити їх страховий запас на складах підприємства. Забезпечення постійної наявності на складах запасів, отриманих від постачальників групи «АЗ», призведе до значного збільшення запасів. Якщо постачальники

увійшли у групу «СZ», ПАТ «ПРОГРЕС» повинен почати заходи щодо елімінації.

ВИСНОВКИ

Застосування даного методичного підходу дозволяє здійснювати оптимальне формування асортименту запасів, забезпечує ритмічність виробничого процесу та підвищує прибутковість промислового підприємства. Впровадження розглянутих пропозицій щодо ранжування постачальників дозволить створити базис для удосконалення механізму управління розра-

хунками з контрагентами, можливість суб'єктам господарювання в умовах кризових явищ якісніше здійснювати забезпечення стабільного і поступального розвитку, оперативно реагувати на зміни її ринкового середовища, визначати заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Гільорме Т.В., Шачаніна Ю.К. Удосконалення організації обліку кредиторської заборгованості підприємств в умовах невизначеності. *Економіка і фінанси*. 2018. № 1. С. 18-24.
2. Крещенко О.В. Методологічні та методичні засади ABC-підходу як універсального механізму аналізу товарних запасів. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2012. № 12. С. 253-258.
3. Круглова Е.А. Эффективность управления товарными запасами в предприятиях розничной торговли: дис. канд. экон. наук: 08.07.05. Харьков, 2002. 264 с.
4. Лагоцький Т.Я. Математичні методи в управлінні запасами складських та гуртових підприємств: дис. канд. экон. наук: спец. 08.03.02. Львів, 2005. 237 с.
5. Лачкова Л.І., Лачкова М.В. ABC-аналіз асортиментного портфеля підприємств роздрібної торгівлі як інструмент мінімізації комерційних ризиків. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. Харків: ХДУХТ, 2008. Вип. 2. С. 280-287.
6. Михалочкіна М.О., Гільорме Т.В. Аналіз динаміки кредиторської заборгованості промислових підприємств в Україні. Сучасний політичний стан в Україні та розвиток статистики й обліку в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 16-17 квітня 2018 р.). Дніпро, 2018. С. 222-224.
7. Нестеренко О.О. Аналіз асортиментної політики підприємства роздрібної торгівлі. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 3. С. 172.
8. Роганова Г. Застосування ABC- та XYZ-аналізу для управління товарними запасами ювелірної продукції. *Схід*. 2010. № 6. С. 56-64.

References

1. Hilyorme T.V., Shachanina Y.K. Improvement of the establishing of the credit debts accounting at the enterprises under conditions of uncertainty. *Ekonomika i finansy*. 2018. № 1. pp. 18-24. (in Ukrainian)
2. Kreshchenko O.V. Methodological and methodical principles of the ABC-approach as a universal mechanism for the analysis of commodity stocks. *BIZNES INFORM*. 2012. № 12. pp. 253-258. (in Ukrainian)
3. Kruglova O.A. A management efficiency by stocks of goods in the enterprises of retail trade: candidate's thesis of economic sciences: speciality 08.07.05. Kharkiv, 2002. 264 p. (in Ukrainian)
4. Lahotskyi T.Y. Mathematical methods in inventory management of warehouse and wholesale enterprises: candidate's thesis of economic sciences: speciality 08.03.02. Lviv. 2005. 237 pp. (in Ukrainian)
5. Lachkova L.I., Lachkova M.V. ABC-analysis of assortment portfolio of retail companies as a tool for minimizing commercial risks. *Economic strategy and prospects for the development of trade and services*. Kharkiv: KhDUKhT, 2008. Issue 2. pp. 280-287. (in Ukrainian)
6. Mykhalochkina M.O., Hilyorme T.V. Analysis of the dynamics of payables of industrial enterprises of Ukraine. The current political situation in Ukraine and the development of statistics and accounting in the conditions of globalization, aggravation of energy problems: materials of the VI international scientific and practical conference (Dnipro, 16-17 April 2018). Dnipro, 2018. pp. 222-224. (in Ukrainian)
7. Nesterenko O.O. Analysis of the assortment policy of the retail enterprise. *Visnyk ZhDTU*. 2010. № 3. p. 172. (in Ukrainian)
8. Rohanova H. The ABC-XYZ-analysis application to the commodity stocks management of jeweler production. *Skhid*. 2010. № 6. pp. 56-64. (in Ukrainian)